

Motion till riksdagen 2022/23:2397

av **Ulrika Liljeberg m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2022/23:116 Ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera utländska direktinvesteringar i svenska mediebolag i granskningssystemet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av uppdrag till Centrum för Kinastudier och Centrum för Östeuropastudier och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillämpning och konsekvenser för inhemska företag bör utvärderas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar är nödvändigt och borde ha införts för länge sedan. Vi välkomnar i stort regeringens förslag. Det arbete som har påbörjats på Inspektionen för strategiska produkter (ISP) behöver fortsätta och vässas för att kunna ta sig an denna viktiga, men ibland säkerhetspolitiskt känsliga samt svåra granskningsuppgift. Utmaningen blir att hitta de säkerhetshotande investeringarna utan att slå mot utländska direktinvesteringar i stort. ISP:s integritet är här av stor vikt.

Däremot anser vi att regeringen borde ha valt att också inkludera granskningen av utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag. Det är en ståndpunkt som vi delar med bl.a. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Myndigheten för press, radio och tv, Totalförsvarets forskningsinstitut, TU – Medier i Sverige och TV4.

Vi delar inte regeringens bedömningar att en sådan granskningsfunktion strider mot grundlagen och vi menar att en granskning kan ske med respekt för grundlagarna. Näringsfrihet och etableringsfrihet gäller i Sverige men det finns också utrymme att som land vidta åtgärder för att skydda sig mot illasinnade utländska aktörer som vill skada oss. Att granskning i sig genomförs innebär heller inte en inskränkning i grundlagen. Vi delar inte regeringens argument i den delen. Skulle det efter en sådan granskning föreligga ett behov av inskränkning är det för att det finns ett hot mot svensk ordning och säkerhet från utländska illasinnade aktörer, oavsett om de agerar via bulvan eller inte. Då måste Sverige som land ha verktygen att stoppa ett sådant övertagande. Det finns ett starkt uttalat stöd bland medieaktörer att gå vidare med detta. Vi får inte vara naiva inför det hot som finns mot vår demokrati och bli en fristad.

Det är sedan tidigare känt att utländsk makt har strategiska intressen av att påverka också svensk debatt och på sikt vårt lands handlingsfrihet. För att inte öppna dörrarna på vid gavel vore det därför betydelsefullt att söka höja trösklarna på lämpligt sätt, med respekt för grundlagarna. Vår bedömning är att EU-kommissionens regelverk för granskning av utländska direktinvesteringar som kan påverka säkerhet eller allmän ordning ger utrymme för en nationell granskningsfunktion att också granska investeringar som rör förmågan att kontrollera information och medias frihet och mångfald. Eftersom EU-kommissionens regelverk öppnar upp för granskning också av utländska direktinvesteringar i medieföretag finns en risk att när andra EU-länder inför sådana och Sverige inte gör det, kommer intresset från aggressiva utländska intressen för uppköp i svenska medieföretag att öka, vilket kan utsätta oss för större risker. I denna tid är kontroll över information en viktig aspekt för att påverka människors medvetande och handlande.

Säkerhetsläget har därtill försämrats sedan slutbetänkandet av Direktinvesteringsutredningen (SOU 2021:87) presenterades i november 2021. Utredningen föreslog då att medieföretag inte skulle ingå i ett granskningssystem, men presenterade beredningsunderlag kring detta som vi beklagar att regeringen inte har gått vidare med.

Av såväl SOU 2017:70 som proposition 2021/22:55 Utlandsspioneri framgår också tydligt att mediesektorn röner stort intresse hos främmande makters underrättelsetjänster. Ett sätt för utländska underrättelsetjänster att skapa legitima aktörer i mediesektorn är t.ex. att underrättelsetjänsten i fråga med dolda metoder skapar en nyhetsbyrå eller annan form av medieplattform som den kontrollerar. Det faktum att medieplattformen är tydligt kopplad till det land som underrättelsetjänsten tillhör utgör sällan något hinder för verksamheten eftersom internationella journalister och medieaktörer som regel erbjuds samma möjligheter att verka som lokala aktörer i målländerna – en ordning som är synnerligen stark i Sverige. Ytterligare en variant av påverkansarbete genom legitima aktörer är att underrättelsetjänsten, genom mellanhand, köper upp en befintlig medieaktör, för att på så sätt kunna komma över information och för att kunna kontrollera/influera aktörens framtida agerande (se t.ex. prop. 2011/2:55 s. 229 f.).

Riskerna med att inte inkludera utländska direktinvesteringar i svenska mediebolag i granskningssystemet är med andra ord uppenbara, omfattande och akuta. Ändå väljer regeringen att låta saken bero. Centerpartiet anser att situationen, särskilt i ljuset av senare års utveckling, är för allvarig för att hanteras på ett så osäkert och valhänt sätt. Regeringen måste därför, i enlighet med EU:s direktiv, inkludera svenska medieföretag i granskningssystemet av utländska direktinvesteringar. Inte primärt i syfte att stoppa utländskt ägande i svenska medier, utan i syfte att stå bättre rustade mot verksamhet

som kan påverka möjligheten till fria och oberoende medier i Sverige negativt och därmed inverka skadligt på allmän ordning och säkerhet.

Säkerhetspolitisk kompetens i kommuner och regioner

Regeringens förslag är som sagt i stora drag mycket bra, men är samtidigt en alltför passiv ansats i vissa delar. Förslaget behöver bl.a. kompletteras med ett mer proaktivt och kunskapshöjande arbete kring säkerhetspolitiska risker. SKR anger i sitt remissvar, i likhet med utredningens slutbetänkande, att granskningssystemet har inverkan på det kommunala självstyret. Centerpartiet inser, i enlighet med flera andra remissinstanser och regeringen, att det kan vara proportionerligt, men vill samtidigt framhålla att regeringen behöver göra mer för att kommuner och regioner ska få del av den säkerhetspolitiska kompetens som behövs. Den kompetensen är avgörande för att de tidigt själva ska kunna undvika eventuella illasinnade utländska etableringar och direktinvesteringar i den egna kommunen/regionen. För med regeringens förslag kommer det förhoppningsvis att bli svårare att få inflytande på nationell nivå, och då finns en avsevärd risk att utländska illasinnade intressen i stället kommer att söka sig mot kommuner och regioner. Centerpartiet menar därför att Nationellt kunskapscentrum om Kina och Nationellt kunskapscentrum för Östeuropastudier bör få i uppdrag att ge stöd och rådgivning till företag, kommuner och regioner i dessa frågor.

Behov av utvärdering

Flertalet remissinstanser, bl.a. Svenskt näringsliv, Säkerhets- och försvarsföretagen och Sveriges advokatförbund, är kritiska till att även inhemska investeringar ska anmälas till granskningsmyndigheten. Centerpartiet ser därför behov av en utvärdering av konsekvenserna för svenskt näringsliv efter tre år.

Ulrika Liljeberg (C)

Malin Björk (C)

Helena Vilhelmsson (C)